

संकट समाधानगता

सामुहिक प्रयासको खाँचो

पछिलो बन्दाबन्दीको समय सकिन पाँच दिन बाँकी रहेंदा छिमेकी देश भारतले अझै थप गरेको छ। बाह सयभन्दा बढीले मृत्युवरण गरिसकेको भारतमा समेत कोरोना भाइरसको महामारी नियन्त्रणका लागि यो तै मुख्य उपाय ठहराइएको छ। उसैसँग तीनतिर खुल्ला सीमाना रहेको र नाकाबन्द गर्दा पनि आवागमन नरोकिएका कारण हामी जोखिममै छौं। प्रहरीपोष्ट खडा गरेर निगरानी बढाइएको भए पनि खुल्ला ठाउँबाट नेपाल प्रवेश नरोकिएको बताइन्छ। यसले परीक्षणको गति सुस्त हुँदा संक्रमण कम देखिए पनि वास्तविकता भिन्न हुन सक्ने देखिन्छ। अझ द्रुत परीक्षणको नितज्ञाका आधारमा क्वारेन्टाइनमा बसेकाहरूलाई घर पठाइँदा स्थिति भयावह त हुने होइन डर त्यक्ति छ।

हामीले महामारीको त्रासलाई ठीक ढड्गाले लिइरहेका छैनौं। हाटबजार, सडक, घुम्ती र चौकहरूमा देखिने जमघट, अनुगमनमा हिँडेका प्रहरीलाई देखेर भाग्ने वा बहाना बनाएर सडकमा बरालिने गरेको दृश्यले यसको गाम्भीर्य अनुभूत गरेको लान्दैन। विश्वका दुई सय बाह वटा देश महामारीबाट ग्रस्त छन्। तिनमा पनि उन्नत र समृद्ध भिन्निएका देशहरूलाई समेत आच्छु-आच्छु पारेको यो महापाडाले पीडित हुन नपरोस् हाम्रो चेतनाको बिर्को खुल्नै पर्छ। महामारीको पीडामा कोही सहाय हुँदैन। परिवारको सदस्यसमेत निरूपाय र तटस्थ रहनु पर्ने भाइरसजन्य संकट सरकारले पनि टार्न सक्ने छैन। त्यही कारण हुन सक्छ सरकारले यही बन्दाबन्दीको समय लम्बाउला। यसले निम्न र विपन्न वर्ग मात्र होइन अब मध्यम वर्गीय परिवारसमेत प्रभावित हुन सक्छन्। त्यसैले यसबाट मुक्त हुने भने एकान्तबासको निर्विकल्प उपायको अनुशरण गर्ने पर्छ।

तागरिकले आशा र अपेक्षा गर्ने सरकार स्वयम् सत्ता र शक्तिको सञ्चयमा लागेको छ। अनेक आरोप प्रत्यारोपले आफैन दलभित्रै अन्तरबिरोधको सामना गरिरहेको सरकार एकलैले यो महामारीलाई सामना गर्न सक्दैन। सामुहिक अग्रसरता, सहभागिता र सजगता मात्र हामीसामु उपस्थित संकटको निकास हुनसक्छ। त्यो सामुहिकता, अग्रसरता र सजगता भनेको विश्व स्वास्थ्य संगठन, स्वास्थ्यविद्हरूको सुभकावको अनुशरण नै हो। तर सरकारले तागरिकलाई आशा, भरोसा र विश्वास दिनु पर्छ। श्रमिक, मजदुर र विपन्न वर्ग मात्र होइन उद्योगी, व्यवसायी र किसानहरूलाई सुरक्षा र संरक्षणको अनुभूति दिलाउनु पर्छ।

महामारीले विश्वकै अर्थ व्यवस्था पछि धर्केलिएको छ। त्यसैले हामीले राष्ट्रिय खर्चमा कटौति पनि गर्नुपर्ने हुनसक्छ। अनावश्यक विभाग, मन्त्रालय, भन्ता र सेवासुविधा कटौती गरेर भए पनि संकटको निकास खोज्नु पर्छ। यसका लागि प्रदेश र संघीय सदस्यको संख्या घटाउनु पर्छ। मन्त्रीदेखि राष्ट्रपति सम्मको सेवासुविधा कटौती गरेर भए पनि देशको अर्थतन्त्र जोगाउन पहल गर्नुपर्छ। सबैको प्रयास र सेवाले मात्र यो संकट र यसले शृजना गर्ने मन्दीबाट देशलाई जोगाउन सकिन्छ।

भारत, बैशाख २०। भारतमा 'कोम्पिड-१९'

संक्रमितको संख्या ३७ हजार ३३६ पुरोको शनिवार जनाइएको छ। कोरोना भाइरसको संक्रमणको कारण भारतभर शनिवार मन्यान्हसम्म अ॒ जनाको मूल्य भएको छ। योसंगै भारतमा कोरोना संक्रमणालाई ज्यान गुमाउनेको संख्या १ हजार २१६ पुरोको संख्या तथा परिवार कल्याण मन्त्रालयले जनाएको छ।

भारतमा शनिवार मन्यान्हसम्म २ हजार २९३ जना कोरोना भाइरसको नयाँ संक्रमित थपिएका छन्। भारतभर संक्रमितको संख्या हालसम्मको नै सबैभन्दा बढी भएको मन्दालाई ज्यान गर्ने उद्योगी छ।

यी संक्रमितहरूमध्ये ९ हजार १५१ जना भने उपचारपछि निको भएर फर्किएको छन्।

मन्दालालयले दिएको जानकारी अनुसार हाल यहाँ

२७ हजार ३८५ कोरोनाका संक्रमित विवारी

अस्पतालमा उपचाररत रहेका छन्।

भारतको महाराष्ट्र कोरोना भाइरसबाट अत्यन्त प्रभावित राज्यको रूपमा रहेको यहाँ मात्र संक्रमितहरूको संख्या ११ हजार ५०६ रहेको ४८५ जनाले ज्यान गुमाएका छन्। एक हजार ८७९ उपचारपछि फर्किएका स्वास्थ्य तथा परिवार कल्याण मन्त्रालयले जनाएको छ।

महाराष्ट्रालाई गुजरात यस भाइरसको संक्रमण दोस्रो स्वास्थ्यमा रहेको र यहाँ ४ हजार ७११ संक्रमित रहेका छन्। यस राज्यमा ७३५ जना उचाचारपछि घर फर्किएका छन्। गुजरातमा यस भाइरसको संक्रमणको कारण २२६ जनाको ज्यान गएको छ।

गुजरातपछि यस भाइरसको संक्रमण तेस्रो स्थानमा दिल्ली रहेको छ। भारतको अन्य केयै

राज्यमा कोरोना भाइरसको संक्रमण रहेको छ।

त्यसैकारण भारतमा पुनः लकडाउन थपिएको छ।

कोरोना भाइरसको (कोम्पिड-१९) को संक्रमण फैलिने कम नरोकिएपछि भारत सरकारले

देशव्यापी लकडाउनलाई थप दुई साताका लागि लम्बाएको छ। भारतले शुक्रवार मे ४ देखि लागू हुने गरी थप दुई साताका लागि देशी चरणको लकडाउन गर्ने निर्णय गरेको छ। भारतमा पर्दिलो चरणको लकडाउन २४ मार्चमा लागाइएको थिए।

दोस्रो लकडाउन ५५ अप्रिलमा शुरू भएको थिए। दोस्रो लकडाउन मे ३ मा सकिदै थिए।

कोरोना भाइरसको संक्रमण देशभर बढौदै गएपछि

दोस्रो लकडाउन नसकिदै तेस्रो लकडाउनको धोषणा गरिएको छ। भारतको अन्य केयै

अमृत सांस्कृतिक सम्पदा र मन्त्रविद्या

जगत नरण गुरु

विधि, शत्रुतम्भनविधि, महामारीशमनविधि इत्यादि प्रशस्तै विधि-विधानहरू छन्। यी विधि-विधानहरू अन्धविश्वास होइनन्, अहिले का पश्चिमा विज्ञानलाई चिकिता पार्ने ज्ञान र विद्या हुन्।

के युरोप र अमेरिकाको वैज्ञानिकहरूलाई पानी पार्न सक्छन्? असिना तर्काउन सक्छन्? लौ हेरौ त तिनको पाइन? चन्द्रशमशेर राणाको पालामा पानी नपरे सुखाखा खोर्डी पर्दा र स्वाक्षर गोल्जुका लामाले टौद्धमा नागसाधाना गेरे पानी पार्दा लामालाई नगद बक्स दिएको त्रेस्ता इतिहास संशोधन मण्डलको पूर्णिमा पत्रिकामा छापिएको छ।

लामाहरूले मेघामाला पढेर असिना तर्काउन सक्छन्? अनेक श्रुतिपरम्पराहरू सुनिन्छन्। बराशमशेर राणाका छोरा ध्रुवशमशेर र राणा भक्तपुरको बडाहालिकम छँदा नारकोट, महादेव पोखरीका लामाले दिँसो लम्भाएको घटना तर्काउन सक्छन्? लौ हेरौ त तिनको पाइन? चन्द्रशमशेर राणाको पालामा नपरे सुखाखा खोर्डी पर्दा र स्वाक्षर गोल्जुका लामाले टौद्धमा नागसाधाना गेरे पानी पार्दा लामालाई नगद बक्स दिएको त्रेस्ता इतिहास संशोधन मण्डलको पूर्णिमा पत्रिकामा छापिएको छ।

लामाहरूले मेघामाला पढेर असिना तर्काउन सक्छन्? अनेक श्रुतिपरम्पराहरू सुनिन्छन्। बराशमशेर राणाको छोरा ध्रुवशमशेर र राणा भक्तपुरको बडाहालिकम छँदा नारकोट, महादेव पोखरीका लामाले दिँसो लम्भाएको घटना तर्काउन सक्छन्? लौ हेरौ त तिनको पाइन? चन्द्रशमशेर राणाको पालामा नपरे सुखाखा खोर्डी पर्दा र स्वाक्षर गोल्जुका लामाले टौद्धमा नागसाधाना गेरे पानी पार्दा लामालाई नगद बक्स दिएको त्रेस्ता इतिहास संशोधन मण्डलको पूर्णिमा पत्रिकामा छापिएको छ।

लामाहरूले मेघामाला पढेर असिना तर्काउन सक्छन्? अनेक श्रुतिपरम्पराहरू सुनिन्छन्। बराशमशेर राणाको छोरा ध्रुवशमशेर र राणा भक्तपुरको बडाहालिकम छँदा नारकोट, महादेव पोखरीका लामाले दिँसो लम्भाएको घटना तर्काउन सक्छन्? लौ हेरौ त तिनको पाइन? चन्द्रशमशेर राणाको पालामा नपरे सुखाखा खोर्डी पर्दा र स्वाक्षर गोल्जुका लामाले टौद्धमा नागसाधाना गेरे पानी पार्दा लामालाई नगद बक्स दिएको त्रेस्ता इतिहास संशोधन मण्डलको पूर्णिमा पत्रिकामा छापिएको छ।

लामाहरूले मेघामाला पढेर असिना तर्काउन सक्छन्? अनेक श्रुतिपरम्पराहरू सुनिन्छन्। बराशमशेर राणाको छोरा ध्रुवशमशेर र राणा भक्तपुरको बडाहालिकम छँदा नारकोट, महादेव पोखरीका लामाले दिँसो लम्भाएको घटना तर्काउन सक्छन्? लौ हेरौ त तिनको पाइन? चन्द्रशमशेर राणाको पालामा नपरे सुखाखा खोर्डी पर्दा र स्वाक्षर गोल्जुका लामाले टौद्धमा नागसाधाना गेरे पानी पार्दा लामालाई नगद बक्स दिएको त्रेस्ता इतिहास संशोधन मण्डलको पूर्णिमा पत्रिकामा छापिएको छ।

लामाहरूले मेघामाला पढेर असिना तर्काउन सक्छन्? अनेक श्रुतिपरम्पराहरू सुनिन्छन्। बराशमशेर राणाको छोरा ध्रुवशमशेर र राणा भक्तपुरको बडाहालिकम छँदा नारकोट, महादेव पोखरीका लामाले दिँसो लम्भाएको घटना तर्काउन सक्छन्? लौ हेरौ त तिनको पाइन? चन्द्रशमशेर राणाको पालामा नपरे सुखाखा खोर्डी पर्दा र स्वाक्षर गोल्जुका लामाले टौद्धमा

राहत अनि लकडाउनको निकास

कौपिला खड्का बन्स्ते

दिउसुको चिया खाजा खाएर म घरभित्र बसिरहेको अवस्थामा बाहिर दुई महिलाहरुको आवाज सुने - भाउजू बाहिर आउन्होस् न। घरमा को आँछन भन्दै म बाहिर आएँ। मलाई देखासाथ उनीहुन मध्ये एकले भन्नन् लकडाउनले साहै मारमा पयो, सबै खाने पैसा सापटी पाइन्छ कि भनेर यहाँ आएका हौं : सामान्य वाताचित पछि परिवारमा सञ्चो विसन्चो र लकडाउनमा कसरी दिन विताइरहनु भएको छ, सो को जानकारी लिई भीझभाडा नजान सल्लाह सहित उनीहुनको तत्वावलोकन गजाँ टाने स्पैचा दिएर पठाएँ।

केही दिन बिल नपाउदै अर्की महिलाको श्रीमान्को मृत्यु भयो, लकडाउनमा कहीं कैतै काम पाइदैन खानाको लागि सहयोग मार्दै अर्की हुँ भन्दै नियन्त्रणमा खुखु पाउँ अन्तरमनवाट सहयोगको याचाना गारिन्। भोको पेट संकिनसकी सहयोग मान घरमै आएकी ती महिलालाई देउता समान सम्झेत पेटरार खानेकुरा र केही राहत सामग्री दिएर पठाएँ। केही दिनपछि अर्का एक व्यक्ति विहानै सकारी खुल्नै पैसा चाहिएको थियो साहै अभर परे भन्दै निकै उदास मुद्रामा पैसा सापटी मान आएको भन्दै म कहीं आएका थिए। म कहीं सहयोगको हात अथवा सावै मन जितेर मान आउने उनीहुन प्रतिनिधि पाव्र मार्दै हुन्। यस्ता आवाजहरू अहले हरेकको घरमा र काण, सरकारले दिएको राहत सामग्री अपुग नै हो।

सरकारले दिएको सिमित राहत सामग्री थिए ता लामो लकडाउनलाई थेसन सम्भव हो।

म कहीं सहयोग मान आएकालाई मैले प्रश्न सोधेकी थिएँ - राहत पाउनु भएन ? उनीहुनको जावाफ थियो- त्वात जाओ चामल, चामल, नून मात्रै यतिलामो समय थेसन सक्छ, आफैले सोच्नु नि ! उत्तर सुनिनसदै भक्षिकैँ।

कोरोना भाइसर कोभिड-१९को महामारीको चेपेटामित्रको लकडाउन (वन्दावन्ती)को आज ४० औं दिन पुरोको छ। जसका कारण सबै थेप ठाउँ

छ। भोक सन्वास अनि व्याकुलताले हामी आजित भएका छौं। कहिले कर्तवेला यो महामारीले भयावह रूप लिने हो पर्ने छैन। अहिलेसम्म त मानिसमा संकमण फैला पर्यन्ति दरिलो आत्मविश्वास स्वास्थ्यकर्मीहरुको रेखेखेले संकमणलाई परास्त गरेका छौं। विज्ञहरू देशभित्र अनि बाहिरबाट आवतजावत गर्ने मानिसहरुको परीक्षण बढीभन्दा बढी गर्दै संक्रमितको संख्या थाहा पाइ त्वासको समाधानीरत लाग्नु पर्छ, भन्दून। यसरी हामी जनता पाँच सजकर र सतकर रहन सन्तरे थियो। यतिवेला संकमणलाई परास्त गर्न ठूलै यद्य हामीले लड्नुपर्ने संकेत उनीहुनको छ। हामो देशको अवस्था चेपुवामा परेको छ। एकतरफ यो कोभिड-१९को संकमण हटाउनु छ। दोस्रो जनताको

कोरोड १० लाख मध्ये ५४ लाख २३ ज्यार ह्यति गरिबीको रेखामुनि छून्। ती जनताले दैनिक ५५२ रुपैयां कमाउँदैन भने २२०० खालोरीयुक्त खाना खान्दून। जबैकि एकजना मानिसलाई दैनिक २५०० खालोरी चाहिन्छ। यसैपन विश्वभर प्रचलित आयामहरूबाट मापन गरिए वहुआयामिक गरिबीको संख्या भन् बढी छ। यसरी हेवां नेपालमा ८२ लाख १५ ज्यार मानिस गरिबीको रेखामुनि छून्। हाल यो महामारीले अर्भै कैतै व्यक्तिलाई महामारीको चेपटामा पार्ने हो। सबै रोजगारी, व्यापार व्यवसाय, कृषि, पर्यटन क्षेत्र ठप्प छून्।

लाखौं मानिसको रोजगारी गुमेको छ। देशभित्र मात्रै होइन देश बाहिर परि वैदेशिक रोजगारीमा

बढैदै गरेको गरिबी गिर्दै आत्मविश्वासलाई मार्थि उठाउनु छ। देश यस्तो विषम परिस्थितिवाट गुरुरहेदा सरकार भने आफ्नो राजनीतिक दावाउचको गोटा धुमाई रहेको छ। एकाकाक यस्तो गरिबी अनि भोकले आकान्त बनेको जनताको मलम बन्नुको सङ्ग अत्यादेश त्याउने हतारो पयो। पार्टी विषमीक विषमीक दल जनता संवैतर्काट विरोधको आवाजले सो विषेषक सरकारले फिर्ता लिन पयो। हामी जनता जीवन रक्षा होला देश र जनतालाई पर्न जाने मारालाई समाधानको बाटो देश हातेको खोज्नान् भनी दुक्क पर्नुको सङ्ग अव सरकार हल्ने खेले सत्ताधारीहरू लिप्त भइरहेको छून्।

यो भागबन्दाको बाटी चलिरहेको छ। देश लकडाउनको चेपटामा परिरहेको छ।

यो बेला जनताको गरिबी र भोकलाई हेवै हो भने राष्ट्रिय योजना आयोगका अनुसार कूल जनसंख्या २

गएका युवाको रोजगारी परि गुमेको अवस्था छ। अर्भ सोचै हो भने समस्या ज्याला भजदुरी, रोजगारी, यातायात क्षेत्रमा दैनिक भासामा बाँचेको के हालत होता ? सरकारले एक महिनाभन्दा लामो अवधि अधिक वितरण गरेको ४ केजी चामल, दाल नन, एक पोंगा खानेतेल, एक डल्ला सावनले यतिका विनसम्म पुरागेको होला ? विर्तामोड नगरापालिकाको राहत वितरणकै उदाहरण ठिक्कै। यहाँको घरधुरी सम्बन्ध १९६९ रहेको छ। भने परिवारसंख्या २८८९९, छ।

सरदरमा एक परिवारमा ५/६ जनाको परिवार संख्या हुन्छन्। दिनभरिका लागि खानेकुरा भनेको दालभात नै हुन्छ। अनि पेटभरि खानु पर्दा उक्त दाल चामलले थोंगी रह्यो होला र ? यो सामान्य गणित हो। यसमा सरकारले ध्यान दिने हो होइन ? यसमा

सरदरमा एक परिवारमा ५/६ जनाको परिवार संख्या हुन्छन्। दिनभरिका लागि खानेकुरा भनेको दालभात नै हुन्छ। अनि पेटभरि खानु पर्दा उक्त दाल चामलले थोंगी रह्यो होला र ? यो सामान्य गणित हो। यसमा सरकारले ध्यान दिने हो होइन ?

पनि सरकार एकलो छैन। जहिले पनि नेपाली जनताले ऐकबद्धा संकटकालीन अवस्थामा देखाएकै छ।

अहिले स्थानीय सरकार मातहत विपन्न तथा मजदुर वर्गलाई सहयोग पुरोस भन्दै राहत अवरुप धेरै संघर्षसंस्था, व्यक्तिगत रूपमा पनि नगद सहयोग गरेका छून्। कैतप्य स्थानीय दाताहरूले खाना पकाएर खुवाएका छून। हजारौं मजदुरहरू धर गत्य पुन खोज्ना बाटामा चाउचाउ, पानी र खाना खुवाउनको पनि कमी छैन। यसरी आमजनता सरकारलाई संदेव हातेमालो गरेर अगाडि वढ्दैन्त तर सरकारले जनताको भलोभन्दा आफ्नो तितमाले गरेको देखिन्छ।

आजपनि जनताले नून, तेल, सागसल्लाई खान पाइएन भन्दै घरेलोमा सापटीको खोजीमा छून। चामल, दाल, नून, दिएर मात्रै सबै क्यालारी प्राप्त हुन्छ ? त्यसैले स्थानीय सरकारले ती गरिब विपन्न मजदुर वर्गलाई यसैले कहीं नगदको पनि व्यवस्था गरिएन सक्नु पर्छ। यस्तो विपन्न परिस्थितिमा कोरोना भाइसरको मात्रै उपचार भन्दै अन्य विपन्न गरीवलाई औषधि खाने श्रीत तर्फपनि सरकारको ध्यान जान जस्ती छ।

त्यसैले रातमा सकेसम्म प्रतिपरिवार संख्या विरामी रेखामिहरुको स्थितिलाई मनन् गरी नगद राहत उपलब्ध गराउन उपयुक्त हुन्छ। यसपटकको राहत यदि दिने नै हो भने क्योंको चामल, चामलको साथै द्वारै स्थान विशेषको पसलमा सूचना यस्ता समारी लिन पठाउदा अभै बढी प्रभावरूपी हुन्छ। राहत वितरणमा स्थानीयदेखि केन्द्र सरकारसम्म जनता सबै हामा हुन् भनी पाठी भोटस गणना नगरी समान रूपमा गरिनु पर्छ।

विगत एक महिनादेखि यो कोभिड-१९ को महामारी रोकथामको लकडाउनवाट संकम संख्या बढेपनि निको हुनेको संख्या पनि सन्तोषजनक भइरहेको छ। यस्तो समयमा सरकारले स्वास्थ्य क्षेत्र तथा अन्य विज्ञहरूको सरसल्लाई लिई लकडाउनको कैमिड-१९ को

महामारी रोकथामको लकडाउनवाट संकम संख्या बढेपनि निको हुनेको संख्या पनि सन्तोषजनक भइरहेको छ। यस्तो समयमा सरकारले स्वास्थ्य क्षेत्र तथा अन्य विज्ञहरूको सरसल्लाई लिई लकडाउनको कैमिड-१९, लाई न्यून गर्ने सबलदेशहरू यसैले सरकारले विश्वका कोभिड-१९, लाई न्यून गर्ने सबलदेशहरू यसैले सरकारले वितरण गराएको छ।

लामो समयको लकडाउनको सुस्त वसाइ अन्य विज्ञहरूको हुन्छ। यसैले चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ।

गाउँपालिकाले दोस्रो चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ। गाउँपालिकाले दोस्रो चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ।

गाउँपालिकाले दोस्रो चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ। गाउँपालिकाले दोस्रो चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ।

गाउँपालिकाले दोस्रो चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ।

गाउँपालिकाले दोस्रो चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ।

गाउँपालिकाले दोस्रो चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ।

गाउँपालिकाले दोस्रो चामलमा रेखामिहरुको चामल, चामलको यस्ता समान्यमा भजाउने यस्ता नियन्य भएको छ।